

Diseinu kurrikularra Egitasmo kurrikularrak

Jesus Mª Goñi

Sarrera

Artikulu honen helburua, ez da curriculum delako kontzeptuari buruzko agerpen bat egitea, baizik eta Hezkuntz Sistemaren erreformarako proposatzen den curriculum-aren izaera aztertzea.

Horrela bada ere, zaila iruditzen zait aipatutako puntuan aurrera egitea, aldeztetik curriculum hitzaren inguruan gorpuztu den eszeptizismo-giroa uxatu gabe.

Nik neuk entzun izan diot Unibertsitateko irakasle bati honako adierazpen hau: "Erreforma honetan curriculum-ari buruz asko hitz egiten da, bino elkar ulertzeko lehengo programak ...". Zabaldu den eritzi baten arabera erreformarekin proposatzen den aldaketa hitz-egokitze bat besterik ez da; arazo semantikoa, alegia. Lehen "programa" hitza erabiltzen zen tokian orain "curriculum" delakoa jartzen da, baina funtsean gauza beraren aurrean gaude.

Jarrera eszeptiko hau uxatu gabe, nekez ulertuko da benetan, curriculum-kontzeptua lehen tokian jartzearen atzetik dagoen filosofia zer den, zerren, zerbait ulertu ahal izateko lehenengo eta ezinbesteko baldintza, jarrera psikologiko positibo baten jabe izatea bait da. Gauza jakina da, entzun nahi ez duena, beti izan dela gorrik grinatsuen.

Eztabaida hau luzea da, ez da egun batean bukatuko eta ez da, gainera, artikulu honen gaia. Baina eztabaida horretarako, eta gorago aipatu ditudan arrazoiengatik, erreformaren arrakastarako derrigorrezko aurrebaldintza den eztabaidarako, partziala den aportazio bat garatu nahi nuke.

Ikuspuntu kultural eta filosofiko batetik aztertu nahi nuke, une honetan curriculum kontzeptua gure ingurune pedagogikoan zergatik agertzen den horren indartsu; baten batek tematsu ere esango luke.

Nere eritzian, gure kultura eta kultura intelektualak bereziki gidatu duen eragin kanpotar indartsuena, kultura frantsesa bereziki eta oro har europar kontinentala alegia, ahultzen ari da eta eredu izateko zuen gaitasuna galtzen ere bai. Ordezko eta eredu berri, kultura anglosaxoia ari da bilakatzen. Azken urteotan itzuli diren liburuen jatorri geografiko eta kulturala begiratu, edo/eta bertan egindakoen ekarpen bibliografikoa irakurtzea nahikoa da, hemen esaten ari garena egiaztzeko. Beste datu adierazgarri bat, jendea kanpora estudiantzera joaten denean nora joaten den begiratzea dela deritzot, edo eta hizkuntza frantsesak ingeleserakin konparatuz gero jasaten duen beherakada.

Gure kultura intelektualaren iparrorrazak orientazioz aldatu izana, ukaezinezko datua da nere ustez eta aldaketa horren zentzu sakona ulertu gabe, nekez barnera genitzake aldaketa horrekin batera datozen kontzeptu berriak.

Kultura europar kontinentala deduktibista da, sistema filosofi-koetan eredu idealistaren aldekoa, alegia. Hasierako printzipioak ondo finkatuz gero sistema osoak ondo funtzionatuko duelakoaren ustean oinarritutako sistema kulturala. Horregatik hain zuzen ere, sistemaren agintariak, dena arautzeko borondatea agertzen dute, arautze egoki horrek ziurtatzen bait du beren politika osoaren arrakasta. Hezkuntz politikan legezaletasunaren mito eta Pedagogian metodoarena dira, beste batzuren artean, korronte honen ondorio zuzenak. Heziketa-munduak ondo funtzionatzeko, lege-

ria egokia behar du eta eskolak metodo bat. Irakaslea, indibiduo bezala, ez da faktore garrantzitsua, bere lana, dagoeneko egina dagoen hori eta berari horrela ematen zaiona, aplikatzea besterik ez du egiten.

Tradizio honetan heziak izan gara eta gure heziketa-sistema guztia, eskema honen arabera dago antolatua. Heziketa-sistemak bete beharko dituen helburuak agintari politikoek erabakitzen dituzte eta batzuetan, farregarriagoa dena, helburu horiek gauzatze-ko behar den metodologia bera ere erabakitzeraino heltzen dira.

Orain dela oso gutxi egin den erreforma-saio batean, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntz Sailak helburuak zehazki determinatzeaz gainera, erabili beharreko metodologia ofiziala ere, erabaki egin zuen eta baita lan hori aurrera eramateko materiala argitaratzeko asmoa agertu ere. Irakaslearen eginkizun bakarra, prozesu guzti honetan zehar harrizko gonbidatua izanik, eskema honen arabera, horren ederki antolatutako sistema aplikatzea zen. Irakaslea, sistemaren azken pieza da eta beste pieza batez ordezkatu daiteke, sistema osoan ezer galdu gabe. Eta txarrena dena, seguru asko, antolatzailen aldetik intentzio onenarekin egindako ahalegina izango zen hori.

Tradizio honek, ondorio txarrak ekarri ditu, ziurraski onak ere ekarriko zituen arren. Har dezagun adibidetzat heziketa-sistemak bete nahi dituen helburuen gaia. Heziketa-sistemaren helburuak definitzen dituztenak eta helburu horiek gauzatu behar dituztenak bereizita daude, are gehiago, ez dute batzuek besteen berri handirik izaten. Heziketa-sistema gidatzen dutenentzat, eskolako errealitate bakoitza, oso urruti dagoen eta balio gutxi duen mikrodatu bat da eta irakasleei berriz, helburuen mundua, guztiz arrotza eta ulergaitza gertatzen zaie; beraiena ez den gaia alegia, koordinatzailea oso pelma jartzen bada, Gobernuaren liburu urdinetik kopiatu beharko dituzten orritxo horiek kopiatzea baino ez dena.

Curriculum hitza ez da berria terminologia pedagogikoan. Hortaz berritasuna ez dago hitz horren erabilpen ugarian, baizik eta hitz horrek lehenetuen mailan betetzen duen tokian. Berria dena zera da: kontzeptu horren inguruan praktika pedagogikoaren gunea gorpuztu nahi izatea. Eta aukera honek erro sakonak ditu, baita ondorio garrantzitsuak ere. Aukera hori induktibista eta enpirista den korronte kultural baten barruan kokatzen ez bada, ezer gutxi uler daiteke.

Filosofia enpirista eta kultura molde induktibista hauetan to- kian tokiko gertaerari ematen zaio erabateko lehentasuna. Azter- ketaren funtsezko objektua ez da printzipio orokorra, gertakizun konkretua baizik. Filosofia horrek, Heziketa-mundura ekartzan badugu, Eskolari buruz hitz egin beharrean, eskolei buruz mintza- tu beharko genukeela esango digu; gehiago oraindik, gela bakoit- zean gertatzen denari buruz. Hezkuntz praktika da, pentsamen- tu-korronte honentzat, benetan interesgarria den ikerketa-gaia eta ez horrenbeste hezkuntz politika. Irakaslearen eguneroko jarduera da hobetu beharko dena eta ez horrenbeste metodologi molde oro- korrak. Ikasle bakoitzaren ikaste-prozesua da interesatzen zaiguna eta ez horrenbeste egon ere ez dagoen batezbesteko pertsona ano- nimo hori.

Oso zaila da, gauzak horrela ikusiz gero behintzat, didaktika orokor eta normatibo bat proposatzea. Metodologi modu egokia zein den eta desegokia zein epaitzea, oso erabaki labainkorra da, tokia eta denbora kontutuan hartzen ez badira. Toki eta une batean egokia dena, desegokia gerta daiteke beste toki eta une baterako. Irakasle bati ondorio onak ematen dizkion metodoak ez du beste- rik gabe beste batentzat baliagarria zertan izanik. Ikasle batentzat etenkitsua den ikaste-modu batek, ez du ondorio onik ziurtatzen, besterik gabe, beste batentzat. Eta abar.

Didaktikak, ikuspegi honen eritziaren arabera, printzipio oro- korren mundutik eguneroko praktikara dagoen eskailearen mai- lak jaitsi beharko ditu. Bere izaera orokor eta normatiboa alde batera utzi eta toki eta une bakoitzak planteatzen dituen proble- men erresoluzioan konprometitu beharko du. "Ekintzarako iker- keta" leloak ederki laburtzen du ikurrin honen azpian biltzen dire- nek esan nahi dutena: ikerketak, eta didaktikak oro har, praktika- rekiko izan duen distantzia eta mesfidantza gainditu behar duela, alegia.

Gehiegikeriak asmo onenak ere zapuztu egiten ditu. Indukti- bismoak, era amorratu batez ulertzen bada, atomismoa eta isola- mendua dakartza. Gauzak sinplifikatzea bitarteko didaktiko bat bezala erabiltzen bada, bale, onar daiteke, baina sinplifikazio hori errealitatearen ordezeko bezala azaldu nahi bada, orduan ez, jarrera hori onartezina da. Hori ondo ulertzen dut eta horregatik hain zuzen ere, honaino idatzi dudana eskema sinplifikatu bat da. Eta horrela jokatu dut, zeren nire asmoa ez bait da gauzak nola plan- teatu beharko lirakekeen agertzea, baizik eta gaur egun egin nahi den erreforma zein oinarri kultural eta filosofikoetan oinarritzen

den deskribatzea. Proposamen curriculum-zalearen atzetik, filosofia induktibista, enpirista eta positibista bat dator eta filosofia horrek zer esaten duen ondo ulertzen ez bada, jendeak arazo semantiko baten aurrean gaudela esango du, hitz aldaketa huts baten atarian.

Nik neuk postura erdirakoizalea mantenduko nuke teorian, baina praktikan korrante curriculum-zalearen alde kokatzen naiz. Itxurazko paradoxa hau justifikatzeko ditudan arrazoiak, zerak dira: gaur eguneko Heziketa-Sistema deduktibistegia dela, zentralizatuégia, normatibogegia (goitik behera), berdinegia... eta nik nahiko nukeen oreka lortzeko ikusten dudan modu bakarra, sokatira honetan dabilen talde enpirista-zalearekin nere indarrak biltzea da. Ez zaio bat ere gaizki etorriko, nere ustetan, gure Heziketa-Sistemari kutsu honetako astindu bat ematea; positiboa deritzot gauden egoeratik ateratzeko gaur egun korrante honek ekartzen duenaz probetxatzea. Honek ez du esan nahi kritikarik gabe onartu beharreko sendabide miragarri baten aurrean gaudenik, nik behintzat ez dut horretan sinesten. Egun eta hemen jasaten dugun deformazioa eta desoreka hobetzeko, ikuspegi baliagarria delakoan nagoelako posizionatzen naiz modu positibo batez filosofia honen alde. Biharkoa, beste kontu bat izango da.

Sarrera hau bukatzeko ohar bat. Atarian dugun erreforman curriculum kontzeptuak duen esanahi eta garrantziaz, asko hitz egin daiteke eta gainera eztabaida hori toki askotatik bideratu. Nire asmo bakarra, eztabaida horren arlo edo atal posible bat azaltzea izan da, besterik gabe. Eztabaida hori ematen den neurrian, jendea, erreformaren atzetik agertzen dena hitz aldaketa hutsa ez dela ulertzen hasiko da; gertatzen ari dena zerbait serioago eta sakonagoa dela alegia.

Curriculum-a

Hitz bat aipatzea erraza da, bere esanahia jasotzea eta komunikatzea zailagoa. Hitz guztiekin horrela gertatzen bada ere, curriculum delakoarekin gehiago. Hitz baten erabilpena asko hedatzen denean, zaila gertatzen da bere esanahia ez lainotzea, erabiltzen duen bakoitzak bere kutsua eman eta azkenik denetarako balio dezakeen ente hodeitsu bilakatzen bait da.

Hona curriculum hitzari buruz bi definizio:

“Laburbilduz, eskolako hezkuntz iharduna gidatzen duen, intentzioak zehazten dituen eta bere erabilpenaren erantzukizun zuzena duten irakasleen ihardunerako ekintza-gida egoki eta baliagarriak ematen dituen proiektu bezala ulertzen dugu curriculum-a” (Cesar Coll 1987).

“Curriculum-a, aurreritziaren eta lortu nahi diren helburuen eta horietara ailegatzeko ematen diren pausoen bilduma da. Urtez urte eskolak lantzea interesgarritzat jotzen dituen ezagutzak, iaiotasunak, jarrerak eta abar. Eta aukera hauen arrazoiak, noski.” (Miguel Zabalza 1988).

Horra hor curriculumari buruz bi definizio eta bi ikuspegi. Bi definizio horien elementuak elkartuz, eta definizio operatiboago bat bilatuz, curriculum batek hiru zati nagusi dituela esan genezake. Lehena helburuena da, lortu nahi dena zer den zehazten duena alegia. Bigarrena iharduerena, helburu horiek lortzeko egin nahi dena eta egiten dena antolatzen duena. Hirugarrena ebaluazioarena, helburuak noraino bete diren aztertzen duena.

Gure proposamenean beraz, curriculum-a hezkuntz praktika analizatzeko tresna bezala planteatzea da. Eta bere intentzio praktikoa datza hain zuzen ere, nere ustez, proposamen honen interesa. Curriculum-a antolatzea, ez da lehen pauso batean, gauzak nola egin beharko lirakeen erabakitzea, ez. Lehen pausoa, eskema, tresna honetaz baliaturik errealitatearen deskripzio bat egitea da. Deskripzio hori kritika daiteke idealagoak diren beste eredu batzuekin konparatuz, baina hezkuntz praktika horren inguruneak inposatzen dituen baldintzak alde batera utzi gabe. Hortik jaioko da proiektu berri bat. Proiektua diseinatzeko ere, balio dezake curriculum-a delako tresna honek. Hortaz curriculum-a, bai proiektuak diseinatzeko eta baita errealitatea aztertzeko ere erabil daiteke.

Horrela sortzen den joan-etorri etengabeak emango dio curriculumari bere izaera dinamikoa. Curriculum-a ez da behin eta betiko egiten den zerbait, hezkuntz praktika analizatzeko eta proiektu berriak antolatzeko baliagarria den tresna baizik.

Errealitatea aztertu ondoren, aldaketaren bat egin beharra dagoen ala ez erabakitzea, hezkuntz praktikan inplikaturik dauden indarren egitekoa da eta ez beste inorena. Honek ez du esan nahi ikastetxe bakoitza, hezkuntz praktikaren subjektu kolektiboa,

uharte isolatu bat denik eta inori aholkurik eskatzerik ez duenik. Esan nahi duena, zera da: bere ustez egokiak diren asesoramendu, aholku, eritzi eta burutapenak entzun ondoren, bere eskubide eta erantzukizuna dela azken erabakia hartzea. Gehiago oraindik, funtsezko eginkizun hau betetzen duen neurrian bakar-bakarrik joango da gorpuzten, erakunde autonomo eta bizitza propioa duen zerbait bezala.

Pedagogo edo/eta didakta profesionalen lana, erakunde horiek asesoratzea litzateke, aipatutako analisi edo eta proiektuak burutzeko proposak gerta daitezkeen tresnak eskainiz. Didaktak, teknikari bilakatzen da neurri batean, besteen ordez erabakiak hartzeko ohitura alde batera uzten du eta erabaki behar duenak ongi erabaki dezan laguntzen du.

Ikastetxeen lana, bere hezkuntz praktika, eta praktika hau sostengatzen duten usteak, argitara ematea da. Beste hitz batzutan esanda, erakunde horrek bere buaruari ematen dion proiektuaren berri zabaltzea, publiko bilakatzea, aldiro-aldiro analizatzea eta ebaluatzea da ikastetxeari dagokiona eta bere ordez inork egin beharko ez lukeena.

Tresnak, tresnak dira eta ez helburuak, baina helburu batzuetarako egoten dira diseinatuta. Mailak ez du erabakitzen zertan erabil daitekeen, baina botilak irekitzeko ez da oso aproposa izaten. Curriculum-a ere tresna da, baina diseinaturik dagoena egiteko bereziki: hezkuntz praktika analizatzeko eta praktika horrek antolatuko duen proiektua diseinatzeko. Erabil daiteke jarrera eta ikuspegi honetatik kanpo ere, eta erabiliko da seguru asko, baina orduan ez du horren ondo funtzionatuko. Kortxoak kentzeaz gainera, botilaren lepoa ere puskatuko dugu seguru asko.

Erreformatzeko proposatzen den eredu kurrikularra

Apostu curriculum-zalea zein korronte ideologikotan jaio eta egokiak non txertatzen den jakin beharko da; ez da txarra curriculum hitzaz zer ulertu nahi den ezagutzea. Baina horrez gainera Erreformatzeko zer-nolako eredu kurrikularra proposatzen duen jakitea nahitaezkoa da gure eguneroko, lanerako. Horregatik hain zuzen ere, puntu hori aukeratu dugu artikulu honen gune bezala.

Hasteko esan, Erreformatarako proposatzen den eredu kurrikularra, Katalunian beste erreforma batzuk egiteko sortutako eredu oinarrituta dagoela. Komeni da, alde horretatik, C. Coll-en "Psicología y curriculum" liburua irakurtzea, bertan agertzen baita Erreformatarako proposatzen den ereduaren justifikazio zabal, aditu eta sakona.

Eredu honen arabera Gobernu Zentralaren Hezkuntz Ministroak *Oinarrizko diseinu kurrikularra* argitara emango du. Dagoeneko eztabaida publikorako argitara emana dago ofizialki (Madridenten 1989. urte honetako apirilean), baina gaur da eguna (Donostian 1989. urte honetako ekaina) zabaldu ez dena. Gure Autonomi Elkartearen *Oinarrizko diseinu kurrikularra* hau osa daiteke gure lurraldeko Hezkuntz Sailari egoki deritzona erantsiz. Puntu honi buruz, Gasteizko Hezkuntz Sailak zer pentsatzen duen, jakin ez dakigun zerbait da. Dena dela, Eredu Kurrikular honen lehen maila, delako *Oinarrizko diseinu kurrikularra* izango da. Diseinu honen barne agertuko diren puntuak, zerak dira:

Oinarrizko diseinu kurrikularra

- a) Etapa bakoitzaren helburu orokorrak,
- b) Arlo kurrikularrak,
- c) Arlo bakoitzeko:
  - c-1. Helburu orokorrak,
  - c-2. Edukin-blokeak,
  - c-3. Orientazio didaktikoak eta ebaluaziorako aholkuak.

Gorago esana dugun bezala, Oinarrizko diseinu kurrikularra, eztabaidarako dagoen zerbait da; horregatik ez da gauza erreza nola geldituko den jakitea. Dena dela, nik neuk ikusi ditudan zirriborroengatik oso gauza zabala eta irekia dela esan dezaket. Dirudienez, alderdi honetarik behintzat, erreformak programazio-mailan azken urteotan egon ez den askatasuna ekarriko du, onerako nahiz txarrerako.

Arlo bakoitzeko diseinuak duen egitura zera da:

- a) Sarrera eta aurkezpena.
- b) Etaparen (eta ez zikloaren) helburu orokorrak. Etapa bakoitza, helburu orokor hauek lortu beharreko gaitasun-multzo bat bezala agertzen da.

c) Edukin-blokeen zehaztapena.

d) Bloke bakoitzeko edukinen deskribapena, ondorengo eske-
ma honen arabera aurkeztua: c-1. Gertakizunak, datuak eta prin-
tzipioak. c-2. Prozedurak. c-3. Balio, arau eta jarrerak.

Eztabaida bukatu eta gero zabalduko zirriborretan, aldaketa
oso sakonak gauzatzen ez badira, arloa arautzeko hezkuntz agin-
tariek erabakitzen dutena, oso azaleko gauza da. Diseinu horretatik
hezkuntz praktikara dagoen tartea handia da, handiegia esan
lezake norbaitek.

Oinarrizko diseinu kurrikular hau errespetatuz, Ikastetxe ba-
koitzak, berea, propioa den *Ikastetxearen proiektu kurrikularra*
antolatu beharko du. Proiektu kurrikular hau, *Ikastetxearen hezi-
keta-proiektuaren* barne kokatuz.

Ikastetxearen proiektu kurrikularrak ondorengo puntu hauek
bete beharko ditu, gutxienez:

Ikastetxearen proiektu kurrikularra

- a) Ziklo bakoitzaren helburu orokorrak definitu.
- b) Proiektua aurrera eramateko aukeratzen diren edukinak
zehaztu.
- c) Gorago aipatutako edukinak zizkloz ziklo banatu.
- d) Ziklo bakoitzaren bukaerarako ebaluazio-erizpideak ezarri.
- e) Aukeratzen den metodologi moldea aipatu.

Ikastetxeari oso lan gogorra leporatzen zaio. Oinarrizko disei-
nu kurrikularrak oso gauza orokorra izateko aukera badu ere,
Ikastetxearen proiektu kurrikularrak, askoz ere gauza osatuago eta
konkretuagoa beharko du izan derrigorrez. Askoren ustez Oina-
rrizko Diseinutik Ikastetxeak egin behar duenera dagoen jautzia
handiegia da. Mihi gaiztoek, argitaletxeentzat utzitako tartea hori-
xe dela diote. Dena dela, curriculum-ari dagokionez, ez dago uka-
tzerik erreformaren puntu bero baten aurrean gaudela.

Puntu honi buruz ohar batzuk. Lehena. Ez dagoela puzzle hau
osatzeko bide bakarra, bide egoki bat zein den jakitea ere ez dela

gauza erraza izango. Hortaz, eskola batek, bere lana Ikastetxearen heziketa-proiektutik has dezake, eta hortik behera jarraitu. Beste batek berriz, arlo baten edo ziklo baten diseinu kurrikularra antolatzetik eta gero hortik gora segi. Beste batek goitik behera eta behetik gora batera. Ikastetxe bakoitzak ikusi beharko du nola egingo duen lan hau.

Bigarrena. Erreforma hau aurrera eramateko, denbora dexente beharko da. Bost edo/eta hamar urte aipatzea, ez zait gehiegikeria iruditzen. Kontutan izan, erreforma honek eskatzen dituen lanak aurrera eramateko, *alde batetik ikastetxea egituratu beharko dela eta bestetik berriz, lehenik irakaslegoa girotu, bigarrenik prestatu eta hirugarrenik liberatu egin beharko dela.* Erreforma batek, jendearen jarrera-aldaketa suposatzen badu, eta horrela gertatzen da proposatzen den horretan, astiro joango da erremediorik gabe. Gauza guztiak egun batean bukatu nahi badira, erretzeko eta desanimatzeko arriskua dago. *Erreforma honek, lan berri asko sortzen ditu ikastetxe bakoitzean eta lan horiek norbere gain hartzeko behar den prestakuntza eta denbora ziurtatzen ez badira, erreforma, porrot egiteko arriskuan jartzen ari gara.*

Hirugarrena. Ikastetxeak, eskola bakoitzak, kanpoko aholkularitzak beharko ditu eta horrela, eremu pedagogikoan, egiteko beharrian berri bat agertzen da. Argi ez dagoena zera da: zein den egarri hau asetzeko ardura hartuko duena, edo eta zer nolako askatasuna izango duten ikastetxeek beraiek zerbitzu hauek eskatzeko orduan.

Erreformarako proposatzen den diseinu kurrikularren hirugarren eta azken pausoa, *programazioa* da. Programazioa, irakasle batek, edo eta irakasle-talde batek, gelan aplikatzeko prestatzen duen proiektua da. Proiektu hori, epe jakin baterako egongo da egina eta curriculum-aren azken materializazioa da. Programa, beraz, curriculum-aren azken fasea da. Programa, irakasleak bere eguneroko lana antolatzeko taxutzen duen proiektua da.

Erreformarako proposatzen den eredu kurrikular honetaz jabetzea eta jabetu ondoren operatiboa bilakatzea, ez da lan makala izango. Eredu bezala, irekia dela esango nuke, batzuentzat irekiegia alegia, baina oro har onargarria.

Kritika bat egitekotan, zera esaten ausartuko nintzateke: oinarriko diseinu kurrikular batetik ikastetxeko proiektu kurrikularra dagoen tartea, handiegia dela. Hori ez da berez txarra, ondo

antolatutako ikastetxeei askatasun esparru handia ematen dielako, baina gaur eguneko ikastetxeen gehiengoaren barruko egitura eza-gutuz gero, aukeera hori desioa eta errealtatea nahastea da. Erreformak proposatzen duen eredu kurrrikularra aurrera eraman ahal izateko, ikastetxeen barne-egitura indartzea eta irakaslegoaren prestakuntza hobetzea, derrigorrezko baldintzak dira.

J.M.G.

COLL, C. (1987): *Psicología y curriculum* Ed. Laia, Barcelona.

CUADERNOS DE PEDAGOGIA: 139. zenbakia, 1986ko Uztaila-Abuztua. Gaiari buruzko ale monografikoa.

CUADERNOS DE PEDAGOGIA: 168. zenbakia, 1989ko Martxoa. Gaiari buruzko ale monografikoa.

MINISTERIO DE EDUCACION Y CIENCIA (1987): *Proyecto para la reforma de la enseñanza. Propuesta para debate*. Madrid.

STENHOUSE, L. (1987): *Investigación y desarrollo curricular* Ed. Morata, Madrid.

ZABALZA, M.A. (1987): *Diseño y desarrollo curricular* Ed. Narcea, Madrid.

AIERBE, P.; GARAGORRI, X.: *Hezkuntzaren berrikuntza eta erreforma*. ICE-HEZI, Aurrezki-Kutxa Munizipala.

SACRISTAN, G. (1988): *El curriculum: una reflexión sobre la práctica* Ed. Morata, Madrid.

DISEÑO CURRICULAR. PROGRAMAS CURRICULARES

DESIGN CURRICULAIRE. PROGRAMMES CURRICULAIRES

En este artículo se intenta explicar, de forma resumida, la estructura y niveles del diseño curricular que la próxima Reforma del Sistema Educativo propone. Se plantean, asimismo, algunos problemas que se consideran dignos de consideración para poder comprender, por una parte, y analizar, por otra, la propuesta que dicho diseño significa. En el marco de un planteamiento cultural y filosófico se tematiza el cambio de paradigma intelectual que esta Reforma representa. En el ámbito de la puesta en práctica de la Reforma se expone, en cambio, la necesidad de relacionar estos planteamientos novedosos con la mejora en la estructuración de los centros, la relación de los mismos con el resto del sistema universitario y la formación permanente del profesorado.

Dans cet article, un bref résumé de la structure et des niveaux du design curriculaire que propose la prochaine Réforme du système éducatif est présenté. De même, quelques problèmes que l'on considère dignes d'intérêt sont posés afin de comprendre et d'analyser la proposition que le dit design représente. Dans le cadre d'un exposé culturel et philosophique, on commente le changement de paradigme intellectuel que cette Réforme représente.

En ce qui concerne la mise en pratique de la Réforme, on expose par contre le besoin de rattacher ces nouveaux exposés à l'amélioration de la structure des centres, leur relation avec le reste du système universitaire et la formation permanente du professorat.